

küzdelme. Weekendkor szórakozni akart, könnyed üdülés, pajtáskodás, nevetés volt az, amire vágyott, mi egzisztenciális harcában leginkább hiányzott neki. Ekkor léptette elő legszebb nővé — a flappert.

Néhány év múlva a világ dolgai egyre vesztjősülőbban bonyolódtak. A férfi nem tudta hova sodorják az új eszmék, az új viharok. Csak azt érezte, hogy hiányzik a fix pont, amin megvetheti lábát. Narkotikumnak kellett a nő. Olyan asszonyt kívánt, aki mellett elfelejthet mindent. Kinevezte legszebb nővé — a „vamp”-ot.

S azóta: hatalomra kerültek az emberüldöző, szellemégető diktatúrák, emlékké lett a szabadság és a tisztesség is. Nem

kellett többé a „vamp”, akiből úgy áradtak a hazug gesztusok és az igazságot leplező pózok, akár egy deklamáló diktátorból. És a férfi azt kezdte keresni a nőben, amit az élet meglagad tőle: az emberiséget, az őszinteséget, a tisztaságot, a szellemet. Ma az a legszebb nő, aki előtt szabadon beszélhetünk, aki öntudatos, szolidáris partner, jóbarát, aki megérti azt, ami emberi, aki lenézi a drill-t és nem lesz soha árulóvá.

Valahogy így válaszolnék a párizsi riporter megindítóan naiv, de valahol, a dolgok mélyén mégsem egészen értelmetlen kérdésére.

Gosztonyi Lajos

ten szeme nyaraló ahol Kossuth Lajos töltötte családjával a nyári hónapokat. Itt foglák el 1836-ban és börtönözték be a budai Stockházba.

Ebben az időben a Disznófő már némi népszerűségnek örvendett. Nemcsak a budai és környékbeli spiszek látogatták, hanem költők, fiatal, politizáló ügyvédek, sőt néhány arisztokrata. A vendéglő állandó vendégei közé tartozott Vörösmarty Mihály, aki egy vidám tavaszi reggelen, egy átlumpolt éjszaka után a következő sorokkal örököltette meg a hely emlékét:

*Jó kedvébe' teremte Isten a Zugligetet
Gond s bubánat itt vig kacagásra derül...*

A költő e két sora díszíti most a kútfő kiépített homlokzatát. Benn, a vendéglő épületében egész sereg képdíszítés tanuskodik a környék történelmi jelentőségéről. A képek közül figyelemreméltó Mátyás vadászata, Kossuth Lajos elfogatása az Isten szeme villában és Marsigli gróf egykori térképének másolata.

A mai Disznófő elnevezés Házmán Ferenc budai szenátor nevéhez fűződik. Ez a Házmán egyébként rendkívül kalandos életű ember volt, aki fantasztikus életpályát futott be. Egészen fiatalon kormánybiztos lett a szabadságharc idején, majd annak leverése után Amerikába emigrált. Itt eleinte bányavállalkozásokon szép vagyont szerzett, de később tönkrement és vásári mutatványos lett. A kiegyezés után hazajött és Buda városa polgármesterévé választotta az egykori mutatványost. Az ő kezdeményezésére és Döbrentey Gábor javaslatára Buda város tanácsa 1837-ben, tehát most száz éve az elnémetesedett helységneveket megmagyarosította. Így lett az egykori Sauwinckelből Disznófő.

Ma már csak turisták és sfelők látogatják a nevezetes vendéglőt. A basák háremei helyén már régen fű nő, de a vasárnapi kirándulók ugyanabból a forrásból töltik meg kullacsaikat, amelyből egykor a bajadérok ittlak...

(n. b.)

SZÁZÉVES A DISZNÓFŐ

Történelmi visszpillantás a nevezetes forrásra, amelyből egykor bajadérok ittlak

A híres Disznófő vendéglő ebben az évben ünnepli születése századik évfordulóját. A mai nemzedék szemében ez a történelmi nevezetességű hely már aligha jelent többet, mint nyári turistavendéglőt, de sokan élnek még ma is abból a generációból, amelynek tagjai még emlékeznek a Disznófő virágkorára. A jelenlegi bérlő ügyes, agilis ember, aki valamennyire ismét fellendítette az üzemet, úgyhogy az többé-kevésbé divatba jött, de még így is távol van attól a színvonalától, amelyben Tisza Kálmán idejében állt. Tisza Kálmán személye vonzotta oda a közönséget, úgyhogy az éveken keresztül „az úri közönség kedvenc találkozóhelye” volt.

Akik még emlékeznek erre az időre, azoknak bizonyára könnybe lábad a szemük, mert a Disznófő régi híres majálisok emlékeit idézi vissza. Mintha valami régi családi album figurái elevenednének meg, életre kelnek a nagymamák tizenhat évesen, fűzött darázsderékban, princessruháikkal, kontyosan és veteményeskert-kalapjaikkal. Visszafiatalodnak a nagypapák gigerlis, szűk pantallójukban, színes mellényeikben, krizantémjükkal és hódító pakonbartjükkal. Ez volt a Disznófő virágkora, a századforduló boldog, vagyonosodó Magyarországjának állandó majális-színhelye, nyári örömeik, szemérmesen fakadó szerelmek és ifjúság örök szimbóluma.

Szerelmi paradicsom

Maga a hely és az elnevezés eredete bizonyos történelmi homályba vész el. Annyi bizonyos, hogy a terület Mátyás király kedvenc vadászterülete volt. Itt építtette meg a vadászkastélyát is, amelyre különböző szájhagyományok és forrásmunkák utalnak. A kútfő környékén talált kőomladékok, amelyek a műemlékek iránt fogékony vendéglős restauráltatott, a reneszánsz kori művészet jellegzetes maradványai.

Szajhagyományok nyomán tudjuk, hogy Mátyás díszes vadászkastélya a mai Disznófő környékén állott és hogy Mátyás művészi kivitelű kútja ősapja volt a mai Disznófő forrásnak. Minden adat megegyezik abban, hogy a nevezetes vadászkastély a környéken található műemlékekkel együtt még a török uralom alatt is sértetlenül fennállott. Később a vadászkastélyt a törökök átalakították háremmé és a környéken is még több épület emeltek háremhölgyeik részére. Száznegyvenöt esztendeig török pasák és háremhölgyek tobzódtak ezen a helyen, amely a nép szemében lassan-lassan afféle szerelmi paradicsommá lett. Nem csoda, hogy később Budavára visszafoglalása után felsőbb parancsra lerombolták a háremek épületeit, úgyhogy kő kövön nem maradt. Az erkölcsös környékbeli lakosság később némi enyhe malíciával Sauwiese-nek, disznók réljének nevezte.

Honnan ered a Zugliget elnevezés

Évszázadokig tartó lassú átalakulás után ebből a névből született meg később a Zugliget elnevezés is. A Sauwiese ugyanis később átalakult és Sauwinckel, Disznózug lett a neve, de aszemérmes lakosság finomkodva, csak Auwinckel-nek nevezte, a híres pozsonyi Aupark mintájára. A Disznós-zugból lett a Ligetzug, majd később a Zugliget. A vidék tölgyesei disznómakkoltató helyek voltak és innen származnak a környékbeli elnevezések: Makkosmária, Máriamakk.

Bizonyos, hogy már Mátyás király előtt is magyar néven nevezték ezt a hegyvidéket. Ezt igazolják az egykorú feljegyzések és helyszínrajzok, amelyek az elmúlt század végén Bologna város könyvtárában kerültek

felszínre. Ugyanis Aloisi Marsigli olasz gróf 1682-ben a törökök ellen Budavárát ostromló seregben harcolt és a törökök fogságába esett. Budavára fölszabadításáig négy évet töltött el a várban és mint fogoly vizet hordott a Dunából Budavarába. Járt a királyi vadászkastély vízműveinél is. Élményeiről naplót vezetett, amely százhusz kötetben maradt vissza.

Ebből a naplóból megtudjuk, hogy a törökök sok helyi elnevezést cseréltek fel az ő történelmi jelentőségüknek megfelelő török vonatkozású nevekkkel, ellenben sok magyar helynevet egyszerűen csak átfordítottak törökre. Így lett Mátyás király palotájából Kiral Serajlari Dir, a Normafa domboldalából fakadó forrást pedig elnevezték Kiral Bunar Bairi-nek, Királyforrásdombnak.

Kossuth elfogatása

Közvetlenül a Disznófő közelében fekszik az ugyancsak történelmi nevezetességű Is-